

Prețul 2 Lei

EDITURA „CELE TREI CRIȘURI“

243956

„Crișul Negru“

No. 4.

263

Adunarea de la Alba-Iulia

— 1 Decembrie 1918. —
BCU Cluj / Central University Library Cluj

De
Alexandru Ciura

Ediția II.

ORĂDEA-MARE
1921

Conferință ținută la adunarea Generală
a Asociației Bancii Ardelenice de la Cluj
Oradea-Mare

EDITURA „CELE TREI CRIȘURI“

„Crișul Negru“

No. 4.

320248

Adunarea de la Alba-Iulia

— 1 Decembrie 1918. —
BCU Cluj / Central University Library Cluj

De
Alexandru Ciura

Ediția II.

ORADEA-MARE
1921

243956

BCU Cluj / Central University Library Cluj

9/498.7/1918^m

Inainte de adunare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ÎN ZIUA CEA DE JUDECATĂ...

— In ajunul adunării dela Alba-Iulia. —

*In ziua cea de judecată,
Când fafă'n cer cu Domnul sfânt,
Latina gintă va fi 'ntrebată,
Ce ai făcut pe-acest pământ ?*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ea va răspunde sus și tare ...

Ce va răspunde ?

Ce va răspunde Latina ginta-Neamul Românesc din Ardeal și Țara Ungurească în clipa istorică înălțătoare, când cătușele sclăviei de veacuri s'au sfărâmat la picioarele ei ?

Cum va îndrăzni să-și ridice glasul, după atâtea umilințe ; cum va încerca să-și ridice brațele spre Libertatea mântuitoare, când ele poartă încă urmele lanțurilor urgisite, ce i-au pătruns până la măduva oaselor ?

Cum va răspunde când paloșul stăpânilor de ieri, mai fulgeră încă deasupra capetelor

noastre, și călăii mai au destule ștreanguri ca să ni-le atârne de gât?

* * *

Ea va răspunde totuși!

Ea va răspunde sus și tare: Slavă Ție Dumnezeu Atotputernic; și mărire Ție Geniu al Neamului Românesc, că ne-ai învrednicit să ajungem, după atâtea veacuri de amar-ceasul sfânt al libertății!

„Pornit-am sub pavăza biruitoare a Acvilei Romane, pe plaiurile Danubiului, ca să rămânem, mai apoi, sclavi în propria noastră țară.

„Veacuri au trecut, și când Sentinela Romană ne-a adus vestea dureauă, că Roma nu mai este, ne-am plecat și noi capul în țărână și am plâns cu amar...

„Eram rupți acum de sînul și brațul ocrotitor al Romei; eram o neînsemnată epavă, un rest dintr'o grandioasă corabie naufragiată, asvârlită la mal.

„Am răbdat și am tăcut.

„Am robotit în glia străinului, pe care am stropit-o cu sudoarea și lacrimile noastre.

„Am fost boi de jug și cai de ham, și din vreme în vreme, când paharul era plin cu vârf

ca o amintire ștearsă a obârșiei noastre, puneam mâna pe coase și pe topoare, și izbiam la mir pe asupritori.

Dar tot noi eram cei călcați în picioare, cei trânși în roată, cei spânzurați la încrucișarea drumurilor.

* * *

„A venit mai apoi — după veacuri de suferințe — cumplitul măcel al războiului.

„Am fost trimiși ca vitele la abator. Ne-am dus cu gândul că ni se face și nouă, dreptate, după atâtea jertfe ! Am sângerat pe toate fronturile, sute de mii și nu știm pentru cine; nu știm pentru ce.

„Stim însă, că cei rămași acasă, au fost târâți în temnițe, au fost pălmuiți, scuipați și bătuți până la sânge;

„Știm că ni s'au închis atâtea școli cu forța;

că s'a alcătuit un drept de alegere cu excluderea noastră;

că ni s'a luat dreptul să cumpărăm, măcar cu banii noștri, un jugăr de pământ, pentru care suferiam și muriam;

că s'a proiectat o nouă arondare a comitatelor, cu scopul fășiș, ca drepturile noastre să

nu poată eși la iveală, nici în proporția de până acum;

că sute de mii de dorobanți — sânge din sângele nostru — au murit moarte de eroi pe coastele Carpaților, ca să ne scape din sclavie.
Le știm toate!

Am răbdat și am tăcut.

„De-acum nu mai răbdăm!

„În virtutea principiilor fixate de președintele Wilson, avem și noi dreptul să ne hotărîm soarta, după cum dorim.

„O spunem pe șleau, și dacă va fi lipsă, vom pecetlui-o cu sângele nostru.”

Dorim desrobirea noastră de sub jugul Austro-Ungar;

„Dorim Unirea tuturor Românilor;

„Trăiască România Mare!”

Adunarea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ziua de 1 Decembrie va fi scrisă cu litere de de aur în istoria neamului românesc.

Hotarele, cari despărțiau pe frații de același sânge, s'au rupt și o horă mândră s'a încins peste întreaga țară Românească: dela gurile Nistrului până la malurile Tisei.

Dumnezeul popoarelor a primit jertfa ce o adusesese neamul nostru: jertfa de lacrimi și suferințe și jertfa de sânge vărsat sub steag strein, până am ajuns să ne încheiem și să ne strângem rândurile sub același steag.

În ajun ninsese toată ziua; a nins și noaptea, și în zorii zilei de 1 Decembrie. Când ne grăbeam la tren, era o zăpadă mare, prin care răzbăteam cu greu. Trenuri lungi, pline cu soldați germani treceau pe dinaintea noastră. Ei priveau cu mirare la oamenii îmbrăcați în haine de sărbătoare și la steagurile ce fâlfâiau mândre, în soarele dimineții. După ce ne-au întrebat ce este și unde mergem, au rămas posomorâți și duși pe gânduri. Așa va fi și pe la noi acasă — zise unul. Vedeau ei bine, că lumea cea veche s'a răsturnat, și că în locul ei vine o lume nouă, în care oamenii vor fi frați și nu va mai fi tiran și asuprit. Ei se gândeau acasă, dar patria lor era departe, departe...

Înțelegeau că este o dreptate pe lumea asta, și că ei vor avea să sufere mult pentru a-și ispăși păcatele și nenorcirea ce au adus-o peste lume, în frunte cu Kaizer-ul lor.

Noi care am suferit și am îngenunchiat atâta vreme sub steag străin, mergeam la sărbătoare, iar ei, cari voiau lumea întreagă, mergeau cu capul plecat, ca cei învinși, pe cari i-a ajuns dreapta judecată a lui Dumnezeu.

* * *

Soșesc trenurile de pe văile celor două Târnave întâlnindu-se la Blaj.

E un chiot și o voce bună, ca la nuntă. Ce păcat că e iarnă, căci tot trenul ar fi una floare, și una frunză verde!

Satele în funte cu preoți, cu steaguri mari și frumoase, umplu vagoanele, fluturând steagurile prin ferestrele și ușile vagoanelor. La fie care stație, la fie-care haltă ori-cât de mică ar fi aceea, trenul trebuie să se oprească. Oamenii curg din toate părțile, cum se revarsă pâraiele pe coaste, în ploile primăverii. Muntenii coboară și ei pe coaste . . . în straie albe, cu căciuli albe . . . abia îi deosebești cum vin prin zăpada cea mare de pe câmpia Murășului. Nu mai steagurile lor flutură în aer, vestind bucuria marelui praznic național.

La gara din Teiuș aflăm despre moartea viteazului stegar Ioan Arion, împușcat în ajun, de gar-

diștii săcui, cari au tras și asupra trenului cu mitraliere. A murit ca un viteaz, cu steagul în mâni, strigând: „Trăiască România-Mare!“ A fost înmormântat, după cum se cuvenea, cu paradă militară.

* * *

Iarăși ni se încrucișează drumul, cu trupele germane. Aceștia erau pedestri și veniau în șiruri foarte lungi, urmați de tunurile grele. Au cerut voie să treacă prin Alba-Iulia, căci pe acolo le era drumul. Li-s'a răcpuns, să treacă prin altă parte, ocolind orașul, ca să nu se întâmple tulburări.

Nemții s'au supus, și au plecat, prin zăpadă și noroiu, pe alte cărări. Era din partea noastră o îndrăzneală, la prima vedere, căci germanii, cu tunurile grele ce aveau, în câteva minute ar fi putut nimici orașul, făcându-l una cu pământul. Dar curajul lor cel grozav de mai 'nainte, nu-l mai aveau. Erau un popor *învins* . . . grupuri împrășiate de oameni necăjiți, ce se târau cu greu prin câmpia plină de zăpadă și noroiu, cu gândul spre casă. Cât de departe era patria lor! Câte vor mai avea să sufere, până să o revadă! Câți din ei se vor prăpădi pe drumuri, în țară străină, de ger și foame! . . .

Neamțul cel grozav și puternic de altă dată, era acum un popor necăjit și umilit de care îți era milă . . .

* * *

Ajunși în Alba-Iulia, ne-am pierdut în mulțimea, ce mișuna pe uliți. Eram om lângă om, prin noroiu

și zăpadă, și oamenii curgeau într'una la adunare, ca valurile unui râu uriaș. Veniau pe jos, cu steaguri, în frunte cu preoții — unii chiar în patrafir — în haine de sărbătoare, purtând table cu inscripția: *Traiască România-Mare, „Vrem unirea,“ „Unirea cu Țara românească !“*

Treceau căruțe cu oameni ce grăbiau la adunare ; și automobile se strecurau, răzbind de abia prin mulțimea ce umpluse orașul, ca o revărsare de ape mari . . .

Oamenii ce nu se văzuseră ani de zile, în cursul războiului cumplit se întâlneau și se îmbrățișau cu lacrimile în ochi ; oameni pe cari îi credeai morți în vâltoarea războiului, îi întâlneai la ori-ce colț de stradă. Era un praznic și o bucurie, cum n'am mai pomenit : *praznicul învierii neamului.*

Drumul spre cetate l-am făcut cu greu. Un grup de ofițeri din România sosesse într'un automobil. Era o bucurie nebună . . . lumea îi purta pe brațe. Cum se strecuraseră ei până aici, când trupele române erau numai în Secuime ?

Porțile cetății erau împodobite cu steaguri naționale.

Garda națională din Munții Abrudului, ținea rânduiala. Când am trecut pe sub poarta a doua, am ridicat ochii spre temnița, în care a fost închis *Horea*. Gardiști naționali stau în preajma ei, în straie albe, cu puștile la umăr.

Când am ajuns apoi, cu mare greu, în sala

cea mare, unde s'a ținut adunarea, am văzut la tribună, pe toți fruntașii neamului. Steagul românesc, și steagurile tuturor popoarelor ce au luptat pentru biruină a dreptății erau atârinate pe perețele din fund: cel francez, italian, englez, american, belgian . . .

Bătrânul Badea Gheorghe Pop de Băsești a deschis adunarea, cu lacrimile în ochi. Spunea, ca dreptul Simion din Biblie, că mulțumește lui Dumnezeu, că a putut vedea și această zi măreață, încheiând cu: „Acum slobozește pe robul tău, Doamne“, după vorba psalmistului.

Vorbirile cari de cari mai frumoase se țineau lanț. A vorbit Dr. I. Suciu, V. Goldiș, I. Maniu, Șt. C. Pop și alți fruntași ai noștri și a fost o izbucnire de veselie și de lacrimi, când s'a proclamat *unirea necondiționată cu Patria-mamă*.

* * *

Am pornit apoi cu toții spre câmpia din cetate, unde erau adunați sătenii. Era o pădure de steaguri. Satele erau adunate în grupuri, avându și steagul lui fie-care grup. Și când au prins a fâlfâi steagurile, părea că tot pământul s'a mișcat din temelii.

Unde mai era putere omenească, să împedice hotărârea acestui popor, care după veacuri de robie ajunsese să fie și el odată stăpân, pe moșia strămoșească?

Au urcat la tribună Vlădici și fruntași mireni și chiotul poporului răzbătea până departe și steagurile

românești fâlfâiau mândre și amenințătoare, ca o amenințare de vijelie, care ar mătura tot ce ar îndrăzni să-i stea în cale.

Horea, Cloșca și Grișan, cari au murit moarte de martiri, și au suferit între zidurile acestei cetăți, pureau să tresară acum de bucurie în gropile lor uitate, înțelegând că moartea lor nu a fost zadarnică.

Și soldatul invalid, care, tremura la poarta cetății în uniforma lui de honved, cu două decorații de aur, cerând mila trecătorilor încă își va fi dat seama, că toate suferințele îndurate de Românii Ardeleni sub steag străn, erau răsplătite acum cu prisosință.

* * *

Adunarea a fost condusă de președinții Gheorghe Pop de Băsești, episcopii Ioan I. Papp și Dr Demetriu Radu; vicepreședinții: Dr T. Mihali, Dr Ștefan C. Pop, Ioan Flueraș; notari: Dr Al Fodor, Dr Sever Miclea, Dr. C. Bădăceanu, Dr S. Dragomir, Dr L. Oanea, Dr I. Ciser, Dr Ionel Pop și Dr Gh. Crișan.

Ce s'a hotărât în această adunare istorică, se poate cuninde în câteva rânduri:

Unirea necondiționată cu „Țara românească”, libertate, egalitate și frățietate pentru toate popoarele României-Mari;

deplina libertate a cultului religios pentru toți cetățenii;

impământenirea (dreptul la pământ) al tuturor țăranilor.

Dar să dăm în întregime proiectul de rezoluție (hotărârea), ce s'a luat acolo.

I. Adunarea națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara-Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți în Alba Iulia în ziua de 1 Decembrie n. (18 Nov. v.) 1918, decretează unirea acelor Români și-a tuturor teritoriilor locuite de dânșii, cu România. Adunarea națională proclamă îndoesebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul, cuprins între râurile Murăș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea națională rezervă teritoriilor susin-
dicat (de mai sus) autonomie provizorie, până la
întrunirea constituantei aleasă pe baza votului uni-
versal.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III. În legătură cu aceasta, ca principii funda-
mentale la alcătuirea noului stat român, adunarea na-
țională proclamă următoarele :

1. Deplina libertate națională pentru toate popo-
arele conlocuitoare. Fie care popor se va întruni, ad-
ministra și judeca în limba sa proprie prin indivizi
(persoane) din sânul său și fiecare popor va primi
drept de reprezentare în corpurile leguitoare și la
guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor,
ce-l alcătuiesc.

2. Egala îndreptățire și deplină libertate auto-
nomă confesională, pentru toate confesiunile (religiile)
din stat.

3. Infăptuirea de-ăvârșită a unui regim curat

democratic, pe toate terenele vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

4. Desăvârșita libertate de presă, asociere și întrunire, libera propagandă a tuturor gândurilor omenești.

5. Reforma agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri, desființând fidei comisele și în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile, i-se va face posibil țăranului să-și creeze o proprietate (arături, pășune, pădure) cel puțin atât, cât să o poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte potențarea producției.

6. Muncitorimei industriale i-se asigură aceleași drepturi și avantaje, cari sunt legiferate în cele mai avansate state din apus.

IV. Adunarea națională dă expresiune dorinței sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici deopotrivă, iar în viitor să se elimine războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.

V. Românii adunați în această adunare națională, salută pe frații lor din Bucovina scăpați din

jugul monarhiei Austro-Ungare și uniții la țara-mamă, România.

VI. Adunarea națională salută cu iubire și entuziasm liberarea națiunilor subjugate până acum de monarhia Austro-Ungară, anume națiunile: Cehoslovacă, Austro Germană, Jugo-Slavă, Polonă și Rutenă și hotărăște ca acest salut să se aducă la cunoștința tuturor acestor națiuni.

VII. Adunarea națională cu smerenie se închină înaintea memorei acelor bravi Români, cari în acest războiu și-au vărsat sângele pentru înlăturarea idealului nostru, murind pentru libertatea și unitatea națiunii române.

VIII. Adunarea națională dă expresiune mulțumitei și admirațiunii sale tuturor puterilor aliate, cari prin strălucitele lupte purtate cu cerbicie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru războiu, au scăpat civilizațiunea din ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor națiunii române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunarea națională hotărăște instituirea unui Mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română, ori când și pretutindeni, față de toate națiunile lumii și să ia toate dispozițiunile, pe cari le va afla necesare, în interesul națiunii.

Aceasta e marea adunare dela Alba-Iulia, ținută la 1 Decembrie 1918.

Poporul românesc n'a avut așa adunare înălțătoare de cât adunarea de pe câmpia libertății, ținută în Blaj la 3/15 Maiu 1848.

Atunci și-a lepădat lanțurile sclaviei și a declarat : „nu voi asupra pe nimeni, dar nici nu voi suferi să fiu asuprit,“

Iar acum, ca popor liber și mândru, a întins mâna fraților din Țara românească declarându-se unit cu ei pentru totdeauna.

Și așa, din îndurarea lui Dumnezeu și vitejia trupelor românești, ni s'a împlinit visul de veacuri, și neamul nostru cel împrăștiat ca făina orbului, azi este o singură țară mare și puternică, din Maramurăș, până la Marea Neagră și dela Nistru până la Tisa...

După adunare.

BCU Cluj Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BINE AȚI VENIT!

— CUVÂNT CĂTRE OASTEȚA ȚĂRII! —

Bine ați venit la noi, mândrii voinici, ai Țării Românești!

V'am așteptat de multă vreme; v'am așteptat și am suferit, până s'a umplut cu vârf paharul amărăciunii.

V'am așteptat: știa m, că trebuie să veniți, că e peste putință să ne mai lăsați în y sclavie.

Vă îmbrățișăm, fraților, și vă mulțumim de jertfele, ce le-ați adus pentru mărirea Neamului Românesc.

* * *

Ați suferit și voi.

Intrați în vârtejul războiului, la chemarea neamurilor civilizate, v'ați pomenit părăsiți de Muscali, și atacați de pretutindenii.

Și s'a pornit puhoiul oardelor barbare, și teutonul îngâmfat a reușit, pe o vreme, să pângărească inima țării.

Se întonau deja acordurile prohodului vostru, care ar fi însemnat atunci și prohodul Românilor de pretutindenii.

Mâni barbare se pregăteau să prăvale piatra uriașă, peste mormântul unui neam fără noroc.

* * *

La MĂRĂȘEȘTI ați dovedit voi cu vârf, cât de mult s'au amăgit cei ce vă credeau morți.

Duhul strămoșilor v'a oțelit brațele, ca să dovedeți lumii, că sunteți urmașii legiunilor Romane biruitoare.

Voi cei crezuți morți v'ați ridicat întru mărire, iar cei ce v'au pus genunchele pe piept, s'au prăbușit ei în groapa, ce o pregătiseră vouă.

Veniți, dragi frați, cu fruntea ridicată; voi aduceți în ranițele voastre viitorul de aur al României-Mari.

Veniți, în numele dragostei de neam, în numele umanității și al libertății tuturor neamurilor.

Trăiască Auguștii Suverani ai tuturor Românilor!

Trăiască Armata Română!

EDITURA »CELE TREI CRIȘURI«

AU APĂRUT :

No. 1. Gh. Tulbure: Praznicul unirii neamului.

No. 2. Ovidiu Hulea: Războiul României.

No. 3. N. Iorga: Vechimea și originea elementului românesc în părțile Biharei (Bihorului).

No. 4. Al. Ciura: Adunarea dela Alba-Iulia.

No. 5. Colinde:

No. 6. Eugeniu Speranția: Frumosul ca înaltă suferință.